

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 30.10.2003
KOM(2003) 650 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN
TILL RÅDET, EUROPAPARLAMENTET,
EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN OCH
REGIONKOMMITTÉN**

Lika möjligheter för personer med funktionshinder – En europeisk handlingsplan

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	Sammanfattning	3
2.	Politisk bakgrund	4
2.1.	Eu:s övergripande strategi: mål och medel	4
2.2.	Fakta och utvecklingstendenser	6
2.3.	Eu:s viktigaste resultat hittills	7
2.4.	Effekterna av europeiska handikappåret 2003	9
2.5.	Strategiska mål för framtiden	12
3.	Eu:s handlingsplan på handikappområdet	14
3.1.	Varför en handlingsplan?	14
3.2.	Den första etappen av eu:s handlingsplan på handikappområdet: 2004-2005	15
3.2.1.	Tillgång till sysselsättning och möjlighet att behålla ett arbete	15
3.2.2.	Livslångt lärande	18
3.2.3.	Utnyttja ny teknik	20
3.2.4.	Offentliga byggnaders tillgänglighet	22
4.	Övervakning och strukturer för uppföljning	24
4.1.	Förbättrad kapacitet för verkställande	24
4.1.1.	Stärka kommissionens strukturer	24
4.1.2.	Stärka samarbetet med medlemsstaterna	24
4.1.3.	Optimera samarbetet med andra internationella organisationer och organ	24
4.2.	Förbättrad styrning	24
4.2.1.	Fördjupa samarbetet med de icke-statliga organisationerna	24
4.2.2.	Uppmana arbetsmarknadens parter att till fullo bidra till att främja jämlikhet för funktionshindrade	25
4.2.3.	Rapportera till eu:s institutioner och organ	25
4.3.	Eu:s rapport om funktionshindrades situation	25
4.3.1.	En tvåårsrapport om funktionshindrades allmänna situation i det utvidgade eu	25
4.3.2.	Utformning av kontextindikatorer, insamling av data samt forskning	25
4.3.3.	Utvärdera eu:s handlingsplan	26

1. SAMMANFATTNING

För att Europeiska handikappåret 2003 ska bli en framgång måste det få ett genomslag som sträcker sig längre än 2003. Tillsammans med alla som medverkar under handikappåret ämnar Europeiska kommissionen utnyttja drivkraften och resultaten, samtidigt som man tar itu med nya och brådskande utmaningar. Syftet med detta meddelande är att få till stånd en hållbar och fungerande strategi för handikappfrågor i det utvidgade EU. Det är tänkt att fungera som utgångspunkt och ram för att förstärka handikappaspekterna i all relevant EU-politik, samtidigt som det ska ge stöd och stimulans till politiska åtgärder på nationell nivå.

Detta meddelande innehåller därför framåtblickande EU-initiativ som syftar till att integrera funktionshindrade i EU:s utvidgade ekonomi och samhälle som helhet. Det finns tre konkreta mål som är centrala för den föreslagna strategin, nämligen att se till att direktivet om likabehandling i arbetslivet (2000/78/EG) tillämpas fullt ut, att integrera handikappspektivet i all relevant EU-politik samt att förbättra tillgängligheten för alla.

Framför allt ligger meddelandet till grund för en rullande flerårig handlingsplan som löper fram till 2010. Målet med handlingsplanen är att få handikappfrågor att ingå som en självklar del i all relevant EU-politik samt att utforma konkreta åtgärder på avgörande områden som kan förbättra integrationen av funktionshindrade. Vartannat år kommer kommissionen att lägga fram en rapport om den allmänna situationen för funktionshindrade i det utvidgade EU där det redogörs för den senaste utvecklingen i medlemsstaterna. Dessa rapporter är tänkta att fungera som underlag för att integrera handikappaspekterna i EU-politiken. Samtidigt avser kommissionen att stärka de inblandades och de viktigaste aktörernas engagemang i den politiska dialogen för att få till stånd långtgående och bestående förändringar i ekonomin och samhället över lag.

Eftersom sysselsättningen är den mest avgörande faktorn för social integration kommer den första etappen av EU:s handlingsplan på handikappområdet – som ska utvecklas under 2004 och 2005 – att inriktas på att skapa de förutsättningar som krävs för att främja sysselsättningen för funktionshindrade. Detta kommer att ske samtidigt som den reguljära arbetsmarknaden görs mer tillgänglig för dem i det utvidgade EU. Den första etappen av handlingsplanen kommer således att koncentreras på följande fyra konkreta, sysselsättningsrelaterade prioriterade åtgärder:

- Tillgång till sysselsättning och möjlighet att behålla ett arbete, samt kampen mot diskriminering.
- Livslångt lärande för att upprätthålla och öka anställbarheten, anpassningsförmågan, den personliga utvecklingen och deltagandet i samhället.
- Ny teknik som ger funktionshindrade ökad egenmakt och därmed underlättar deras tillgång till sysselsättning.
- Offentliga byggnaders tillgänglighet för att förbättra funktionshindrades delaktighet på arbetsplatsen och integrationen i ekonomin och i samhället.

Kommissionens tvåårsrapport om funktionshindrades allmänna situation i det utvidgade EU kommer att användas som underlag för att ta fram nya prioriteringar för de efterföljande etapperna i handlingsplanen, med hänsyn tagen till vilket genomslag EU:s politik haft på funktionshindrades situation.

2. POLITISK BAKGRUND

2.1. EU:s övergripande strategi: mål och medel

EU har sedan lång tid tillbaka agerat för sina funktionshindrade medborgares rättigheter, vilket går hand i hand med en ny inställning till funktionshinder. Tidigare sågs funktionshindrade som passiva mottagare av bidrag, men samhället har nu börjat erkänna deras rättmätiga krav på jämlikhet och inse att deltagande är direkt kopplat till integration. EU:s övergripande mål är således att bidra till att utforma ett samhälle för alla. I detta sammanhang spelar kampen mot diskriminering och främjandet av funktionshindrades deltagande i ekonomin och samhället en avgörande roll.

För att uppnå dessa mål är kommissionen i färd med att utarbeta en sammanhängande och integrerad strategi som bygger på flera olika instrument. Med tanke på den snabba ekonomiska och sociala omstruktureringen är kommissionen särskilt mån om att till fullo utnyttja frivilliga samordningsmetoder som gör det möjligt för alla berörda parter – medlemsstaterna, arbetsmarknadens parter och det civila samhället – att medverka i tillräcklig utsträckning. Detta gäller i synnerhet den öppna samordningsmetoden i fråga om sysselsättning, social integration och livslångt lärande, områden som samtliga är avgörande för funktionshindrade och där gemensamma mål kan omformas till nationell politik och bra metoder spridas.

- **Att förbättra respekten för mångfald genom individuella rättigheter**

Att erkänna och skydda funktionshindrades rättigheter står i centrum för EU:s åtgärder. Enligt artikel 13 i EG-fördraget kan gemenskapen anta lagstiftning som syftar till att bekämpa diskriminering, bl.a. på grund av funktionshinder. Åtgärder har redan vidtagits bland annat genom EU:s direktiv om likabehandling i arbetslivet¹ och i synnerhet genom gemenskapsprogrammet mot diskriminering. Stadgan om de grundläggande rättigheterna värnar särskilt om de funktionshindrades rättigheter och förslaget om att den ska införlivas i det framtida EU-fördraget är ett stort framsteg. I stadgan görs ingen åtskillnad mellan å ena sidan politiska, ekonomiska och medborgerliga rättigheter och å andra sidan sociala rättigheter. I artiklarna 21 och 26 fastställs funktionshindrades rättigheter. Särskilt i artikel 26 erkänns att ”rätten för personer med funktionshinder att få del av åtgärder som syftar till att säkerställa deras oberoende, sociala och yrkesmässiga integrering och deltagande i samhällslivet” är grundläggande.

- **Att göra omgivningen mer tillgänglig genom att undanröja hinder**

EU betraktar även funktionshinder som ett socialt begrepp. I EU:s sociala modell i fråga om funktionshinder läggs tonvikten på de hinder som finns i det omgivande samhället och som hindrar funktionshindrade från att delta fullt ut i samhällslivet. Dessa hinder måste undanröjas enligt kommissionens meddelande från maj 2000, ”För ett Europa fritt från hinder för personer med funktionsnedsättning”². Meddelandet har stor genomslagskraft när det gäller hur politiken och lagstiftningen utvecklas med avseende på funktionshinder. Frågor som rör tillgänglighet och rörlighet behandlas nu mot bakgrund av lika möjligheter och rätten att delta. Framför allt har det blivit viktigt att se till att tekniska och juridiska hinder för

¹ Rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000, EGT L 303, 2.12.2000.

² KOM(2000) 284 slutlig, 12.5.2000.

funktionshindrades deltagande i kunskapsekonomin och kunskapssamhället försvinner, så att funktionshindrade kan utnyttja hela den potential som informationssamhället erbjuder.

- **Att främja integrering genom sysselsättning: den europeiska sysselsättningsstrategin, strukturfonderna och moderniseringen av socialskyddet**

Tillgång till sysselsättning är avgörande för funktionshindrades integration i ekonomin och i samhället som helhet. Att delta på arbetsmarknaden gör att människor kan tjäna sitt uppehälle och delta i samhällslivet i större utsträckning. Det ger dessutom individen större värdighet och ett större oberoende. Den europeiska sysselsättningsstrategin medverkar till att tonvikten förskjuts från program som är särskilt inriktade på funktionshindrade till en mer övergripande strategi. De flesta medlemsstaternas aktiva politiska åtgärder för att bekämpa massarbetslöshet har blivit mer individinriktade för att tillgodose de enskildas behov, t.ex. särskilt utsatta grupper såsom funktionshindrade. Genom Europeiska socialfondens allmänna program och gemenskapsinitiativet Equal, vilka är EU:s främsta finansieringsverktyg för att förverkliga sysselsättningsmålen för funktionshindrade, finansieras en rad olika åtgärder för att integrera funktionshindrade på arbetsmarknaden. Vidare försöker kommissionen se till att funktionshindrade arbetstagare får rättigheter när det gäller uppehållstillstånd som är bestående och mer omfattande än för andra migrerande arbetstagare i EU.

Moderna sociala trygghetssystem har en avgörande betydelse för att ge stöd till funktionshindrade som inte kan skaffa sig tillräckliga inkomster genom arbete samt för att främja tillgång till sysselsättning för dem som är utestängda från arbetsmarknaden men som skulle kunna tjäna sitt uppehälle. Allt större vikt läggs således vid arbetsrelaterade bidragsincitament för att göra det lönsamt att arbeta samt för att komma till rätta med effekterna av de så kallade bidragsfällorna. En sådan övergång från långsiktigt beroende av passiva sociala förmåner till aktiva arbetsmarknadsåtgärder kommer, om de är anpassade efter den enskildes situation, att få en positiv inverkan på mottagarnas ekonomiska situation och självaktning. Det kan även förbättra sammansättningen och kvaliteten på de offentliga utgifterna samt bidra till att göra dem hållbarare på medellång sikt.

I detta avseende spelar näringslivet en viktig roll när det gäller att förbättra integrationen, vilket gynnar såväl företagen själva som funktionshindrade anställda och kunder. Företagen har börjat ta fram progressiva integrationsstrategier eftersom de anser att kostnaderna för att anpassa arbetsplatsen samt varor och tjänster är av övergående natur. Kommissionen är å sin sida mån om att stödja insatser för att få företagen att i högre grad inse att det är strategiskt lönsamt att beakta handikappfrågor.

- **Att verka för social integration och bekämpa marginalisering: den europeiska processen för social integration**

Inom Lissabonstrategins allmänna ram sträcker sig satsningarna på att främja lika möjligheter för funktionshindrade utöver integration genom sysselsättning. Den nya processen för social integration, som inleddes vid Europeiska rådets möte i Nice med utgångspunkt i den öppna samordningsmetoden, skulle kunna hjälpa medlemsstaterna att bedriva en mer effektiv kamp mot marginaliseringen av funktionshindrade, samtidigt som de mest utsatta inte utestängs från tillgång till grundläggande rättigheter, tjänster och medel. Kommissionen har gått igenom den andra omgången av nationella handlingsplaner för 2003–2005 och håller nu på att utarbeta en ny gemensam rapport som ska antas inför Europeiska rådets vårmöte 2004. Kommissionen kommer dessutom att engagera sig mer aktivt i Kommittén för socialt skydd vid utarbetandet av lämpliga indikatorer för att mäta framstegen när det gäller att utrota fattigdom och social utslagning.

- **Att förstärka och förbättra de samhällsstrukturer som främjar delaktighet: att integrera handikapperspektivet i alla relevanta politikområden**

Att stödja funktionshindrade medborgare så att de verkligen kan ta del i ekonomin och samhället som helhet innebär delaktighet i det vanliga livet för alla som har möjlighet och på alla områden där det är möjligt – snarare än att skapa segregation genom särskilda arrangemang för funktionshindrade. För att integrera handikapperspektivet krävs väl underbyggda politiska beslut och ett brett deltagande i den politiska processen, så att funktionshindrade och deras respektive behov och erfarenheter står i centrum när politiken utformas, så snart den – direkt eller indirekt – påverkar deras liv.

Hälso- och sjukvårdssystemen förväntas nu lägga större vikt vid målet att äldre och/eller funktionshindrade ska kunna leva ett aktivt, hälsosamt och oberoende liv högre upp i åldrarna. För detta krävs att man lägger tonvikt vid förebyggande strategier, t.ex. hälsosammare kost samt fysisk och psykisk aktivitet, och att man börjar redan med ungdomars och medelålders personers livsstil. Den 10 mars 2003 antog kommissionen och rådet en gemensam rapport om stöd till de nationella strategierna för framtida äldrevård och äldreomsorg³, som lade grunden för ett fördjupat politiskt samarbete kring tre huvudmål, nämligen tillgänglighet för alla, vård av god kvalitet samt vårdsystemens finansiella hållbarhet. Senast våren 2004 kommer kommissionen att lägga fram ett meddelande med förslag till fördjupat samarbete medlemsstaterna emellan, vilket kommer att vara en möjlighet att få handikappfrågor att ingå som en självklar del i detta viktiga område.

2.2. Fakta och utvecklingstendenser

Att öka medvetenheten om funktionshindrades bidrag till samhället är ett viktigt inslag i Europeiska unionens strategi. Därför är det avgörande att man kan mäta resultaten. Det är ingen lätt uppgift. Definitionerna och kriterierna för att fastställa funktionshinder bestäms för närvarande i nationell lagstiftning och administrativa rutiner, och skiljer sig åt mellan de nuvarande medlemsstaterna beroende på deras uppfattning om, och inställning till, funktionshinder. Av en jämförande studie som Europeiska kommissionen låtit genomföra⁴ framgår vilken heterogen grupp funktionshindrade är, och att det finns många olika definitioner av funktionshinder. Detta gör att det är svårt att samla in jämförbara och aggregerade uppgifter samt visar att det finns stort utrymme för utbyte av information och politiska erfarenheter på detta område.

En möjlighet är att granska resultaten från de undersökningar som gjorts på EU-nivå. Resultaten från Europeiska gemenskapens hushållsundersökning som grundar sig på människors egna angivelser av funktionshinder verkar vara tämligen bestående från år till år. Av uppgifterna framgår att 14,5 % av EU:s befolkning i arbetsför ålder (16–64 år) angivit någon form av funktionshinder.⁵ Det innebär att 15 % av kvinnorna mellan 16 och 64 år och 14 % av männen mellan 16 och 64 år anger att de har ett lättare eller ett gravt funktionshinder. Räknat på 14 medlemsstater⁶ innebär det ungefär 26 miljoner människor i arbetsför ålder. I de

³ SOC 116.

⁴ *Comparative Study of Definitions of Disability*, Brunel University, 2003.

⁵ *Disability and social participation in Europe*, Europeiska kommissionen, Eurostat, *Theme 3 – Population and social conditions*, 2001, ISBN 92-894-1577-0.

⁶ Sverige ingick inte i undersökningen eftersom det inte fanns några uppgifter för Sverige från Europeiska gemenskapens hushållsundersökning.

tio anslutande länderna anges 25 % av befolkningen⁷ ha någon form av funktionshinder. Dessa siffror visar tydligt att funktionshindrade inte utgör någon minoritet. Att integrera funktionshindrade är därför en angelägenhet som angår hela samhället och som alla måste medverka till.

Uppgifterna belyser dessutom två viktiga frågor – först och främst att det finns ett samband mellan åldrande och funktionshinder. Idag är 63 % av alla funktionshindrade äldre än 45 år, och förekomsten av funktionshinder ökar med åldern eftersom många människor blir funktionshindrade under senare delen av livet. 20 % av befolkningen mellan 60 och 64 år är gravt funktionshindrad. 17,1 % rapporteras ha ett lättare funktionshinder, och endast 6,3 % av alla utan funktionshinder tillhör åldersgruppen 60-64 år⁸. Befolkningsutvecklingen visar att funktionshindrade vuxna får allt bättre hälso- och sjukvård och att den förväntade medellivslängden ökar. Det är således uppenbart att antalet funktionshindrade i Europeiska unionen ökar – och kommer att fortsätta öka – till följd av att befolkningen blir allt äldre. Det innebär att man måste öka tillgängligheten för alla genom att ta till heltäckande lösningar som är utformade för alla.

Dessutom visar uppgifterna att det finns en stor outnyttjad potential för att utveckla den ekonomiska tillväxten. Endast 42 % av de funktionshindrade har en anställning, vilket kan jämföras med närmare 65 % av de icke funktionshindrade, och hela 52 % av de funktionshindrade står utanför arbetskraften, jämfört med knappt 28 % för de icke funktionshindrade⁹. Samtidigt som funktionshinder fortfarande är ett stort hinder för integration genom arbete, visar dessa siffror vilken omfattande uppgift det är. Genom att undanröja hindren på arbetsmarknaden kommer man att kunna skapa nya möjligheter.

2.3. EU:s viktigaste resultat hittills

- **Att bidra till att undanröja diskriminering genom att tillämpa artikel 13 i fördraget**

På grundval av ett förslag från kommissionen antog rådet den 27 november 2000 direktiv 2000/78/EG¹⁰ om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet. I direktivet förbjuds all slags diskriminering, vare sig den är direkt eller indirekt, på grund av religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning. I direktivet medges att det kan vara en form av diskriminering om man inte vidtar rimliga anpassningsåtgärder på arbetsplatsen för personer med funktionshinder. Rent konkret innebär ”rimliga anpassningsåtgärder” åtgärder för att anpassa arbetsplatsen för enskilda arbetstagare med funktionshinder, exempelvis genom att anpassa lokalerna, utrustningen, arbetstiderna osv. för att underlätta deras tillgång till sysselsättning. Medlemsstaterna har tid fram till december 2003 för att införliva direktivets bestämmelser i nationell lagstiftning. De har dessutom möjlighet att utöka tidsfristen med ytterligare tre år för att införliva direktivets bestämmelser om diskriminering på grund av funktionshinder och ålder.

⁷ *Candidate Countries Eurobarometer 2002.1: the social situation in countries applying for European Union membership* (s. 127).

⁸ Se fotnot 5.

⁹ Studie om sysselsättningssituationen för funktionshindrade i EU (*The employment situation of people with disabilities in the EU*), Europeiska kommissionen, Generaldirektoratet för sysselsättning och socialfrågor, 2001. Källa: Europeiska gemenskapens hushållsundersökning, 1996.

¹⁰ EGT L 303, 2.12.2000.

Gemenskapens handlingsprogram mot diskriminering (2001–2006)¹¹ syftar till att stödja medlemsstaterna i deras kamp mot diskriminering. Det ger kommissionen möjlighet att finansiera en rad olika verksamheter för att bekämpa diskriminering på grund av funktionshinder, till exempel uppbyggande av nätverk och samarbetsstrukturer, anordnande av konferenser och nationella informationsdagar som medlemsstaterna organiserar för att öka medvetenheten om funktionshinder, kampanjer, studier m.m., samtidigt som man försöker inbegripa de funktionshindrade själva och olika handikapporganisationer. Genom programmet samfinansieras dessutom driftskostnaderna för flera icke-statliga organisationer i EU som företräder funktionshindrade, t.ex. Europeiska handikappforumet.

- **Att främja funktionshindrades rättigheter inom Förenta nationerna och genom utvecklingssamarbetet**

Kommissionen stöder internationella strävanden att garantera funktionshindrade fullständiga och lika möjligheter att utöva sina mänskliga rättigheter, bl.a. genom en FN-konvention för att främja och skydda funktionshindrades mänskliga rättigheter. Enligt detta initiativ bör internationella mänskliga rättigheter anpassas efter de funktionshindrades omständigheter, och det ligger därmed i linje med EU:s rättighetsbaserade syn på funktionshinder. Rättigheterna grundar sig på EG-fördragets artikel 13, som gör det möjligt för EU att ta initiativ för att bekämpa diskriminering på grund av funktionshinder. Kommissionen har intagit en positiv hållning till instrument av detta slag och bidrar aktivt till att utveckla dem. I januari lade kommissionen fram meddelandet ”På väg mot en rättsligt bindande FN-konvention för att främja och skydda funktionshindrades rättigheter och värdighet”¹². I meddelandet uttrycker Europeiska kommissionen sitt stöd för detta instrument och förklarar varför Europeiska gemenskapen måste delta aktivt i dess utformning. Kommissionen har begärt förhandlingsdirektiv eftersom en del av konventionen handlar om bestämmelser mot diskriminering, vilket faller under gemenskapens befogenheter sedan Amsterdamfördraget och dess artikel 13. Europaparlamentet stöder kommissionens meddelande och anser bland annat att en internationell konvention om funktionshindrades rättigheter skulle göra handikappfrågan mer synlig när det gäller mänskliga rättigheter och minska de skillnader som funktionshinder medför.

Europeiska kommissionen uppmuntrar dessutom EG-delegationerna i utvecklingsländerna att fortsätta verka för att funktionshinder beaktas inom ramen för utvecklingssamarbetet. Riktlinjer i frågan har skickats till att delegationer.

- **Att främja fri rörlighet**

Något som har stor betydelse för funktionshindrades rörlighet, och för deras möjligheter att dra nytta av fördragets fyra grundläggande friheter, är den fria rörligheten för personer. Denna frihet blir än mer relevant i ett utvidgat EU med 25 medlemsstater och i samband med ökad globalisering av ekonomier och samhällen. Kommissionen har redan åtagit sig att se över det nuvarande undantaget för handikappförmåner från bestämmelserna om exportabilitet i förordning (EEG) nr 1408/71 för att minska antalet sådana förmåner som för närvarande inte är exportabla.

¹¹ Rådets beslut 2000/750/EG av den 27 november 2000, EGT L 303, 2.12.2000.

¹² KOM(2003) 16 slutlig, 24.1.2003.

- **Att förbereda sig inför utvidgningen**

För att få bli medlemmar i Europeiska unionen måste kandidatländerna införliva EU:s socialpolitiska regelverk i sina politiska åtaganden och förfaranden. I detta avseende granskades funktionshindrades situation under 2001 och 2002 inom ramen för de återkommande rapporterna. Det europeiska handikappåret 2003 var öppet för kandidatländerna och de fick delta i verksamheten i den mån det var möjligt. Det finns emellertid fortfarande mycket att lära om funktionshindrades situation i de anslutande länderna och i kandidatländerna, och deras behov måste kartläggas. Detta kommer att få betydande konsekvenser för utvecklingen av moderna och effektiva strategier för funktionshindrade, bland annat när det gäller att tillhandahålla stödsystem och gemenskapsbaserade vårdtjänster som är anpassade efter respektive lands specifika situation. Kommissionen har redan påbörjat en utredning där funktionshindrades situation i olika former av särskilt boende för funktionshindrade i medlemsstaterna respektive i de anslutande länderna och kandidatländerna undersöks. I utredningen granskas även aspekter som rör mänskliga rättigheter. Vidare kommer den öppna samordningsmetoden som för närvarande tillämpas i den europeiska sysselsättningsstrategin samt i den europeiska processen för social integration att stödja inlärningsprocesser och möjliggöra utveckling av lämpliga strategier för att uppnå EU:s gemensamma mål.

Såväl kommissionen som Europeiska handikappforumet är dessutom engagerade i ett Phare-finansierat projekt för kapacitetsuppbyggnad för handikapporganisationer i de anslutande länderna och kandidatländerna. Detta är ett viktigt insatsområde som kommer att underlätta utvidgningen avsevärt när det gäller funktionshinder, genom att det skapas förståelse mellan berörda på alla nivåer. För att kunna förverkliga resultaten från projektet är det viktigt att man skapar en dialog med olika berörda parter för att kartlägga behov av och möjligheter till samarbete, samtidigt som man inrättar partnerskap mellan kandidatländernas och EU:s respektive organisationer och projekt. En sådan dialog bör bygga på de framsteg som har gjorts för att ge funktionshindrade möjlighet att själva delta i det politiska beslutsfattande som påverkar deras liv. Att delta i gemenskapens åtgärdsprogram är dessutom en god förberedelse inför anslutningen. På flera olika områden har de anslutande länderna och kandidatländerna sedan 2002 fått lov att delta i EU:s program för att främja sysselsättning, bekämpa social utslagning, motverka diskriminering, förbättra tillträdet till utbildning samt främja jämställdhet.

2.4. Effekterna av Europeiska handikappåret 2003

För att stärka sitt engagemang och göra människor mer uppmärksamma på frågor som rör funktionshinder beslutade EU att göra 2003 till Europeiska handikappåret. Den utformning som kommissionen och medlemsstaterna gav handikappåret innebar en unik möjlighet för funktionshindrade att på nationell, regional och lokal nivå föra fram frågor som berör dem, påverka den politiska inriktningen och verka för specifika åtgärder. Handikappåret utformades som en folkampanj utifrån ett nära samarbete mellan icke-statliga organisationer som företräder funktionshindrade, t.ex. Europeiska handikappforumet och handikapporganisationer på nationell nivå, med stöd från offentliga förvaltningar, arbetsmarknadens parter, näringslivet och sammanslutningar av tjänsteföretag. Handikappåret har med andra ord kunnat få hela samhället att delta. För särskilt nämnvärda insatser och bidrag stod Europaparlamentet, som bland annat organiserade ett Europaparlament med funktionshindrade, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, Regionkommittén samt internationella organisationer, t.ex. Europarådet m.fl.

Handikappåret var utformat så att alla skulle kunna delta och så att funktionshindrade själva för en gångs skull kunde vara med och bestämma hur handikappåret skulle utformas. Handikapporganisationerna hade en avgörande roll när det gällde att utforma kampanjen i EU och i de olika medlemsstaterna. De deltog i nationella samordningsorgan där de fastställde viktiga budskap för handikappåret, valde dess logo och slogan osv. Tusentals evenemang har arrangerats i de deltagande länderna för att främja funktionshindrades rättigheter och öka medvetenheten om vilka hinder de stöter på dagligen i samhället. Satsningar gjordes samtidigt på europeisk, nationell, regional och lokal nivå, och en rad olika aktörer var inblandade: funktionshindrade och deras anhöriga, handikapporganisationer, icke funktionshindrade, beslutsfattare på alla nivåer, arbetsmarknadens parter samt berörda aktörer från den offentliga och den privata sektorn.

Tack vare de många konferenser och allmänna debatter som ägde rum över hela Europa, och som det ofta rapporterats om i pressen och på Internet, utgjorde handikappåret en unik möjlighet för funktionshindrade och handikapporganisationer på alla nivåer att främja funktionshindrades rättigheter och fulla deltagande i samhället och i ekonomin. De debatter som ägt rum har visat att funktionshindrade i EU har många gemensamma problem och framför allt att dessa frågor berör hela samhället. Detta gäller i synnerhet stigmatisering och social utslagning, behovet av ökad egenmakt, rörlighet och tillgänglighet, förhöjd livskvalitet och lämplig vård. Situationen för funktionshindrade barn, den mångbottnade diskrimineringen av funktionshindrade kvinnor¹³, de anhörigas roll när det gäller att hantera funktionshinder samt funktionshindrade ungdomars särskilda situation betonades också.

Inom ramen för sina ungdomssatsningar samfinansierade Europeiska kommissionen en konferens som anordnades av det grekiska ordförandeskapet om ett Europa utan hinder för funktionshindrade ungdomar. Under konferensen samlades 150 ungdomar för att diskutera de frågor som behandlades i vitboken om ungdom (delaktighet, information och volontärtjänst)¹⁴.

Det har också visat sig att massmedia spelar en mycket viktig roll när det gäller att vederlägga stereotypa uppfattningar om funktionshindrade. Det grekiska ordförandeskapet anordnade tillsammans med Europeiska kommissionen och olika handikapporganisationer en konferens om denna viktiga fråga med anledning av handikappåret. Till följd av konferensen antogs en europeisk förklaring om media och funktionshinder i juni 2003. Det beslutades även att man skulle inrätta ett europeiskt nätverk för media och funktionshinder för att fortsätta förbättra bilden av funktionshindrade i media, deras sysselsättning och tillträde till media.

Att så otroligt många aktörer medverkade under handikappåret visar att det finns en önskan om att snabbt få till stånd lika möjligheter, och handikappåret har gett ny politisk kraft åt den fortsatta integrationen av funktionshindrade. Vid sidan av införlivandet av EG-direktivet om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet har medlemsstaterna dessutom tillkännagegett att de tagit nya politiska initiativ, som nu håller på att genomföras. Det rör sig inte enbart om att ändra befintliga lagar och stifta nya, utan också att främja nya synsätt, nydanande metoder och åtgärder för positiv särbehandling. Nedan följer några exempel.

¹³ Under 2003 hölls en viktig kongress om kvinnor och funktionshinder i Valencia i Spanien.

¹⁴ http://www.edf-feph.org/en/policy/youth/youth_pol.htm

- **Frankrike** är i färd med att se över sina lagar från 1975 om ersättning och socialt skyddsnät samt kommer att vidta åtgärder för tillgången till vissa tjänster.
- **Spanien** har utformat en särskild handlingsplan för funktionshindrade (2003–2007), en ny nationell tillgänglighetsplan (2004–2012), samt en plan för sysselsättning för funktionshindrade. Spanien kommer dessutom att anta två nya lagar: en om lika möjligheter och icke-diskriminering samt en om funktionshindrades ekonomiska rättigheter och arvsrätt.
- **Tyskland** håller på att genomföra sin nya lag om likabehandling av funktionshindrade samtidigt som man är i full färd med att genomföra tidigare ramlagstiftning.
- **Grekland** håller på att utarbeta en ny handlingsplan om social integration till 2006. Inför handikapp-OS 2004 i Aten är regeringen dessutom i färd med att göra praktiska förbättringar och genomföra institutionella reformer för funktionshindrade.
- **Portugal** avser att lägga fram en ny grundläggande och allmän lag om funktionshinder och kronisk sjukdom, en lag om icke-statliga organisationer som företräder funktionshindrade och kroniskt sjuka samt en nationell handlingsplan för att främja tillgänglighet (2004–2011).
- **Nederländerna** håller på att utarbeta en handlingsplan för handikappolitiken. En ny lag om likabehandling torde träda i kraft i slutet av 2003.
- **Italien** håller på att ta fram nya förmåner för familjer med funktionshindrade och försöker underlätta bedömningen av funktionshinder för administrativa ändamål. Det italienska parlamentet behandlar för närvarande ett lagförslag om e-tillgänglighet till webbplatser samt ett utkast till lag om förmyndarskap.
- I **Finland** har regeringen antagit en helt ny handikappolitisk handlingsplan och sammanställt en vägledning för att hjälpa funktionshindrade att bli medvetna om sina mänskliga rättigheter och situationer där diskriminering förekommer.
- **Sverige** har, i enlighet med sin nationella handlingsplan för handikappolitiken, infört riktlinjer om tillgängligheten till nationella myndigheter, ett program för att förbättra myndigheters och folkvaldas kompetens när det gäller bemötande av funktionshindrade.
- **Irland** kommer att offentliggöra en ny allmän handikapplag som innehåller bestämmelser om oberoende behovsbedömning, och ett lagförslag om utbildning för funktionshindrade har offentliggjorts.
- **Förenade kungariket** har antagit bestämmelser för att genomföra direktiv 2000/78/EG och de sista delarna av lagen mot diskriminering av funktionshindrade i oktober 2004. Förenade kungariket planerar dessutom att i år lägga fram ett utkast till lagförslag för att utvidga handikapplagstiftningen ytterligare.

- I juli 2003 antog **Luxemburg** en ny lag om arbetsrättsliga bestämmelser för funktionshindrade och inkomst för gravt funktionshindrade.
- **Österrike** har lagt fram en detaljerad rapport om funktionshindrades situation och håller på att utarbeta en ny lag om likabehandling av funktionshindrade.
- **Belgien** har nyligen antagit en lag mot diskriminering som kommer att genomföras genom centrumet för lika möjligheter och med stöd från de federativa organ som ansvarar för integrationen av funktionshindrade på regional nivå.
- **Danmark** har utarbetat en handikappolitisk handlingsplan och avsatt medel för att bygga mellan 800 och 1 200 nya bostäder för funktionshindrade under de närmaste två åren, så att de ska kunna lämna institutionerna.

Handikappåret har alltså tjänat som avstamp för medlemsstaternas politiska utveckling för att skapa lika möjligheter för funktionshindrade, genom att man definitivt övergått till mer aktiva åtgärder när det gäller funktionshindrade samtidigt som man lägger grunden för framtida långsiktiga satsningar. Också på EU-nivå har handikappåret medverkat till att det tagits en rad viktiga politiska initiativ på nyckelområden när det gäller att undanröja hinder för integration. Bland annat har kommissionen inrättat en grupp bestående av oberoende experter i den viktiga frågan om tillgänglighet till den byggda miljön. I expertgruppens rapport ges ett antal rekommendationer.

2.5. Strategiska mål för framtiden

Kommissionens främsta mål under de kommande åren är att främja lika möjligheter för funktionshindrade. På så sätt kommer det att skapas en bestående dynamik för full delaktighet för funktionshindrade i samhället samtidigt som en europeisk social modell utformas på ett sådant sätt att det verkligen ger lika möjligheter.

De flesta åtgärder med avseende på funktionshinder är medlemsstaternas ansvar och bör vidtas på nationell nivå för att få bäst genomslag. Kommissionens strategiska mål ska därför uppnås med hjälp av tre operativa mål som kompletterar och stöder varandra, samtidigt som kommissionen utnyttjar hela sitt handlingsutrymme så att EU:s bidrag maximeras. Dessa operativa mål är följande:

- **Att se till att direktivet om likabehandling i arbetslivet tillämpas fullt ut och att inleda en diskussion om framtidens strategi för att bekämpa diskriminering**

Kommissionen kommer att kontrollera att diskrimineringslagstiftningen införlivas i medlemsstaterna och de anslutande länderna inom den tid som fastställts av rådet. Framför allt kommer kommissionen att proaktivt övervaka införlivandet av direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet, och se till att det tillämpas i tillräcklig utsträckning, så att alla som utsätts för diskriminering kan dra nytta av hela det skydd som direktivet erbjuder. Det är avgörande för kommissionens övergripande strategi för funktionshindrade att direktivet verkligen genomförs, samtidigt som det är en stor utmaning med tanke på dess nydanande karaktär. Detta direktiv förväntas bli ett viktigt steg i riktningen mot att uppnå lika möjligheter för funktionshindrade. Direktivet kommer dessutom att bidra till att vederlägga missuppfattningen om att funktionshinder är detsamma som oförmåga eller bristande förmåga. Med tiden torde direktivet därför, om det tillämpas korrekt, leda till att de fördomar, den rädsla och den okunnighet som omger funktionshinder försvinner.

Kommissionen har för avsikt att inleda ett offentligt samråd (grönbok) under våren 2004 om en framtida strategi för att bekämpa diskriminering. Dokumentet kommer att innehålla en redogörelse för vilka framsteg som gjorts inom EU:s politik mot diskriminering samt väcka frågor om den framtida utvecklingen av politiken. De nya utmaningar som EU:s utvidgning för med sig kommer också att behandlas.

- **Att handikapperspektivet ska integreras i all relevant EU-politik och befintliga processer**

Den senare tidens utveckling inom handikappolitiken visar att man i allt högre grad integrerar funktionshindrades rättigheter i politiken och främjar lika möjligheter för funktionshindrade. Denna strategi innebär att man integrerar handikapperspektivet i alla stadier av de politiska processerna – från utformning och genomförande till övervakning och utvärdering – i syfte att främja lika möjligheter för funktionshindrade. På grund av att det fortfarande råder viss ojämlikhet måste dock särskilda åtgärder för funktionshindrade fortfarande vidtas vid sidan av att handikapperspektivet integreras i politiken. Även om funktionshindrades situation har förbättrats avsevärt, finns det ännu mycket att göra och det krävs förnyade insatser. Eftersom sysselsättning är det främsta och det mest verkningsfulla sättet att skapa varaktiga förbättringar för funktionshindrade och för att få dem att integreras till fullo i samhället, kommer särskild tonvikt att läggas vid att integrera handikapperspektivet i all sysselsättningsrelaterad politik, särskilt inom utbildning och livslångt lärande¹⁵, genom att kommissionen utnyttjar hela det handlingsutrymme som står till dess förfogande.

- **Att förbättra tillgängligheten för alla**

Integreringen av handikapperspektivet bör särskilt vara inriktat på tillgängligheten och ha tydliga kopplingar till principen om ”design för alla”. Varors, tjänsters och den byggda miljöns tillgänglighet är en viktig fråga för funktionshindrade, men också för EU-medborgarna över lag. Kommissionen har för avsikt att verka för utarbetandet av europeiska tekniska standarder och standardiseringsdokument och andra mer generella riktlinjer som ger ett tekniskt uttryck för begreppet ”tillgänglighet för alla”, vilket är avgörande för den fortsatta integrationen av funktionshindrade i ekonomin och i samhället. Den kommer dessutom att uppmuntra insatser för att öka medvetenheten bland standardiseringsaktörer om begreppet ”tillgänglighet för alla” och om vilka möjligheter detta innebär för marknaden.

För att uppnå ovannämnda operativa mål kommer kommissionen att utarbeta en flerårig rullande handlingsplan. Handlingsplanen grundar sig i första hand på integrering av handikapperspektivet inom olika politikområden i EU, och ska löpa fram till 2010. En strategi i flera steg kommer att göra det möjligt att vidta utmanande åtgärder på medellång sikt och att dra nytta av initiativ som tagits inom ramen för Lissabonstrategin.

De olika etapperna i denna handlingsplan kommer att utformas och befästas i en tvåårsrapport, där även funktionshindrades situation som helhet kommer att behandlas. Kommissionen åtar sig att sammanställa detta dokument vartannat år för att särskilt, och med jämna mellanrum, kunna rapportera om funktionshindrades situation som helhet i det utvidgade EU. Rapporten är tänkt att fungera som ett verktyg för alla som är inblandade i det politiska beslutsfattandet och syftar till att förbättra deras kunskaper och öka deras

¹⁵ Däribland utbildning genom idrott, som är temat för Europaåret 2004.

medvetenhet om funktionshindrades situation. Detta kommer särskilt att bidra till att framstegen kan kartläggas i större utsträckning, att målsättningarna för kommande år kan fastställas och att möjliga vägar för framtida politik kan undersökas mot bakgrund av de konsekvenser som EU:s politik haft för funktionshindrades situation. Rapporten kommer därför att användas som underlag för att fastställa nya prioriteringar för handlingsplanens kommande etapper.

3. EU:S HANDLINGSPLAN PÅ HANDIKAPPOMRÅDET

3.1. Varför en handlingsplan?

Denna rullande fleråriga handlingsplan på handikappområdet kommer att göra det möjligt att planera, vidta och följa upp prioriterade åtgärder som i hög grad skulle kunna bidra till att anta ovannämnda möjligheter och utmaningar när det gäller ekonomisk och social integration, tillgång på lika villkor och verklig delaktighet. De prioriterade åtgärderna kommer därför att komplettera varandra så att de verksamheter som utvecklas på EU-nivå eller på nationell eller decentraliserad nivå blir samstämda.

Handlingsplanens första etapp kommer att börja när handikappåret slutar och löpa över två år, 2004 och 2005. Under denna etapp kommer arbetet att inriktas på att skapa de förutsättningar som krävs för att främja sysselsättningen bland funktionshindrade samtidigt som deras möjligheter stärks. Genom att skapa de rätta förutsättningarna och stärka det rättighetsbaserade synsättet kommer resultaten från genomförandet av den första etappen att stärka och komplettera direktiv 2000/78/EG om likabehandling i arbetslivet. De prioriterade åtgärderna kommer därför att vara inriktade på de olika stadierna i den så kallade sysselsättningskedjan, så att rätten till arbete gäller lika mycket för funktionshindrade som för de icke funktionshindrade.

Kommissionen har slagit fast vilka insatsområden som ska prioriteras under handlingsplanens första etapp. De samlas under följande fyra rubriker:

- Tillgång till sysselsättning och möjlighet att behålla ett arbete.
- Livslångt lärande för att upprätthålla och öka funktionshindrades anställbarhet, anpassningsförmåga, personliga utveckling och deltagande i samhället.
- Utnyttjande av den potential som ny teknik erbjuder, vilket har en avgörande betydelse för lika möjligheter och rörlighet i ekonomin och för funktionshindrades egenmakt.
- Offentliga byggnaders tillgänglighet, vilket är en förutsättning för funktionshindrades delaktighet på arbetsplatsen och rörlighet i ekonomin och samhället.

I följande avsnitt redogörs för en rad föreslagna åtgärder för att ta itu med kvarvarande utmaningar och nya behov för att öka sysselsättningen och förbättra integrationen av funktionshindrade i ekonomin och i samhället. De åtgärder som räknas upp är endast exempel på åtgärder som skulle kunna vidtas inom ramen för handlingsplanen. Prioriteringarna och insatserna för 2004–2005 bör vara fullständigt öppna.

3.2. Den första etappen av EU:s handlingsplan på handikappområdet: 2004-2005

3.2.1. Tillgång till sysselsättning och möjlighet att behålla ett arbete

Effekterna av direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet kommer att bli mycket omfattande. Vissa medlemsstater kommer att behöva anpassa stora delar av sina bestämmelser. Direktivet kommer att få betydande konsekvenser för arbetsgivarna – såväl offentliga som privata – och deras rutiner i fråga om funktionshindrade, med tanke på bestämmelserna om ”rimliga anpassningsåtgärder”. Därför är det viktigt att alla berörda, dvs. beslutsfattare, myndigheter, icke-statliga organisationer, arbetsgivare och arbetstagare får kännedom om sina nya rättigheter och skyldigheter. Medvetandegörandet av den politiska och den allmänna opinionen är således avgörande för att direktivet ska få ordentligt genomslag. I juni 2003 inledde kommissionen därför en intensiv informationskampanj i samtliga medlemsstater för att upplysa arbetsgivare och arbetstagare om deras nya rättigheter på arbetsplatsen.

Inom ramen för handikappåret antog social- och arbetsmarknadsministrarna i juni 2003 en resolution om främjande av sysselsättning och social integrering för personer med funktionshinder¹⁶. I resolutionen uppmanas medlemsstaterna, kommissionen och arbetsmarknadens parter¹⁷ att fortsätta insatserna för att avlägsna hindren för integrering och deltagande av personer med funktionshinder på arbetsmarknaden och samtidigt stärka åtgärder för likabehandling samt förbättra integreringen och deltagandet på alla nivåer inom utbildningsväsendet.

Ett framgångsrikt genomförande av dagordningen från Lissabon innebär att medlemsstaternas sysselsättningspolitik på ett balanserat sätt ska främja tre mål som kompletterar och ömsesidigt stöder varandra, nämligen full sysselsättning, kvalitet och produktivitet i arbetet samt social sammanhållning och integration. Alla dessa mål är uppenbart relevanta för att integrera funktionshindrade på arbetsmarknaden. Ett av de övergripande målen är en arbetsmarknad för alla, för vilket krävs att funktionshindrade och alla mindre gynnade verkligen integreras.

I riktlinjerna för medlemsstaternas sysselsättningspolitik¹⁸, närmare bestämt i prioritet 7 i den omarbetade europeiska sysselsättningsstrategin, anges att man ska främja integrering av mindre gynnade personer på arbetsmarknaden, t.ex. funktionshindrade, och motverka diskriminering av dem. I synnerhet syftar handlingslinjerna till att senast 2010 avsevärt ha minskat arbetslösheten bland mindre gynnade personer i alla medlemsstater, i enlighet med nationella definitioner. Med tanke på den tydliga kopplingen mellan frågor som berör funktionshindrade och de tre målen i den ”nya” europeiska sysselsättningsstrategin kommer det att bli högsta prioritet i denna handlingsplan att integrera handikapperspektivet i sysselsättningspolitiken över lag. Funktionshindrade kommer följaktligen även att få stöd genom andra prioriteringar, i synnerhet aktivering/förebyggande och utbudet av arbetskraft. Medlemsstaterna uppmanas att utforska den potentiella arbetskraft som de funktionshindrade utgör, samtidigt som de beaktar funktionshindrade kvinnors och intellektuellt funktionshindrades särskilda situation.

¹⁶ Rådets resolution 2003/C 175/01 av den 15 juli 2003. EUT C 175, 24.7.2003.

¹⁷ I den gemensamma förklaring som avgavs som ett led i Europeiska handikappåret bekräftade de branschövergripande arbetsmarknadsparterna i EU sitt åtagande att verka för integrering av funktionshindrade i arbetslivet som är till gagn för såväl företag som anställda.

¹⁸ Rådets beslut 2003/578/EEG av den 22 juli 2003 om riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik. EUT L 197, 5.8.2003.

Genom Europeiska socialfondens allmänna program och gemenskapsinitiativet Equal, som är EU:s främsta finansieringsverktyg för att förverkliga sysselsättningsmålen för funktionshindrade, finansieras en rad olika åtgärder för att integrera funktionshindrade på arbetsmarknaden och pröva nydanande strategier för vissa aspekter på arbetsmarknadsintegrationen. Inom ramen för Equals tematiska verksamhet har man inrättat fem europeiska temagrupper som svarar mot de övergripande prioriteringarna – anställbarhet, företaganda, anpassningsförmåga, lika möjligheter och asylsökande. Temagruppen för anställbarhet har lagt särskild tonvikt vid frågan och inrättat en arbetsgrupp om funktionshinder.

Särskilda behov hos funktionshindrade finns dock fortfarande – och kommer alltid att finnas – och kommissionen medger att dessa behov måste tillgodoses, bland annat genom särskild arbetsmarknadspolitik för funktionshindrade när så behövs. Sådana insatser har också gjorts av kommissionen i samband med gemenskapens konkurrenspolitik. I november 2002 antogs en förordning om statligt sysselsättningsstöd¹⁹, enligt vilken medlemsstaterna numera kan bevilja stöd för skapande av nya arbetstillfällen och för rekrytering av funktionshindrade arbetstagare utan att behöva förhandsanmäla stödet till kommissionen. Hädanefter får medlemsstaterna bidra med 60 % av ett års lönekostnader och sociala avgifter om ett företag anställer en funktionshindrad arbetstagare. Stöd kan också beviljas för att kompensera lägre produktivitet samt för att anpassa lokalerna och särskild hjälp.

Funktionshindrade ska behandlas jämlikt i arbetet, vilket även omfattar jämlikhet i fråga om arbetsmiljö. Funktionshindrade omfattas således av EU:s arbetsmiljölagstiftning. Lagstiftningen bör tillämpas så att den underlättar anställning av funktionshindrade. På EU-nivå fastställs i punkterna 20 och 15 i bilaga 1 respektive 2 i direktiv 89/654/EEG²⁰ att ”arbetsplatserna skall planeras så att de vid behov kan ta emot handikappade arbetstagare. Denna bestämmelse gäller särskilt dörrar, gångar, trappor, duschar, tvättställ, toaletter och arbetsplatser, som används eller innehas direkt av handikappade personer”. Dessutom fastställs att ”om en arbetsplats ändras, utvidgas eller byggs om efter den 31 december 1992, skall arbetsgivaren vidta de åtgärder som behövs för att garantera att dessa ändringar, utvidgningar eller ombyggnader överensstämmer med tillämpliga minimikrav i bilaga 1” (artikel 5 i direktiv 89/654/EEG).

I artikel 8 i ramdirektiv 89/391/EEG²¹ föreskrivs att arbetsgivaren vid riskbedömningen måste vidta lämpliga åtgärder för första hjälpen, brandbekämpning och utrymning. Samtidigt innehåller bilagorna 1 och 2 i direktiv 89/654/EEG minimikrav på korridorer och nödutgångar samt åtgärder för upptäckt och förebyggande av brand.

¹⁹ Kommissionens förordning (EG) nr 2204/2002, EGT L 337, 13.12.2002, s. 3.

²⁰ Rådets direktiv (EG) 89/654 av den 30 november 1989 om minimikrav för säkerhet och hälsa på arbetsplatsen (första särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG). EGT L 393, 30.12.1989.

²¹ Rådets direktiv 89/391/EEG av den 12 juni 1989 om åtgärder för att främja förbättringar av arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet. EGT L 183, 29.6.1989.

Kommissionen kommer därför att vidta följande åtgärder:

Åtgärder mot diskriminering:

- Förbättra kännedomen om direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet.

Den reviderade europeiska sysselsättningsstrategin:

- Noga övervaka medlemsstaternas genomförande av den reviderade sysselsättningsstrategin samt uppmuntra dem att göra aktiva arbetsmarknadsåtgärder mer tillgängliga för funktionshindrade, förbättra möjligheten till personlig assistans och vägledning när så behövs, intensifiera kampen mot diskriminering på arbetsmarknaden, undvika bidragsfällor, främja hinderfri användning av ny informations- och kommunikationsteknik och förbättra kvaliteten på lärande, yrkesutbildning och tillträde till arbetsmarknaden.
- I detta sammanhang kommer kommissionen att inom ramen för Europeiska statistiksystemet verka för att de nationella statistiksystemen vidareutvecklas där så krävs, så att handikappfrågor kan kartläggas närmare i den europeiska sysselsättningsstrategin, med särskild uppmärksamhet på könsspecifika uppgifter.
- Offentliggöra ett arbetsdokument om genomförandet av den europeiska sysselsättningsstrategin med avseende på funktionshindrade. Varje sysselsättningsriktlinjes relevans för funktionshindrade kommer att belysas, och goda lösningar på området kommer att anges. Dokumentet syftar även till att utgöra ett bidrag till medlemsstaternas reflexioner kring integreringen av handikapperspektivet i politiken inom ramen för sysselsättningsstrategin.

Europeiska socialfonden:

- Uppmuntra medlemsstaterna att beakta funktionshindrades behov i den verksamhet som finansieras genom Europeiska socialfondens allmänna program samt gemenskapsinitiativet Equal.
- Uppmuntra spridning av goda lösningar och innovativa åtgärder i fråga om sysselsättnings- och utbildningspolitik för funktionshindrade, i synnerhet inom ESF, Equal-initiativet samt inom ramen för den ömsesidiga granskningen av sysselsättningspolitiken osv.

Dialog mellan arbetsmarknadens parter:

- Fördjupa dialogen med arbetsmarknadens parter på EU-nivå om deras bidrag till lika möjligheter för funktionshindrade på arbetsmarknaden. Uppmuntra arbetsmarknadens parter att se till att rekommendationerna i förklaringen av den 20 januari 2003 om att främja lika möjligheter och tillträde till sysselsättning för personer med funktionshinder verkligen tillämpas, samt stödja initiativ inom ramen för den sociala dialogen på branschnivå, t.ex. den frivilliga överenskommelse om anställning av funktionshindrade som planeras inom handeln.

Företagens sociala ansvar:

- Fortsätta att främja förståelse för och spridning av strategier för och erfarenheter från socialt ansvarstagande vilka syftar till att ge funktionshindrade anställning i enlighet med kommissionens meddelande om företagens sociala ansvar²².

Integrering av handikapperspektivet på arbetsmiljöområdet:

- Se till att de funktionshindrades behov beaktas i alla relevanta EU-initiativ på arbetsmiljöområdet.

3.2.2. Livslångt lärande

Att förse funktionshindrade med alla tänkbara kunskaper och färdigheter är avgörande för att förbättra möjligheterna till anställning, bekämpa utslagning och förbättra den sociala sammanhållningen. En sådan satsning sträcker sig från grundskolan till andra former av livslångt lärande. I 2001 års gemensamma rapport om integration poängterades att det blev allt tydligare att funktionshindrade som under uppväxten gått i vanlig grundskola är de som lyckas bäst med att utveckla den allmänna och yrkesmässiga nyckelkompetens som krävs för att ta sig fram på arbetsmarknaden. Möjligheterna till livslångt lärande i EU är fortfarande uppenbarligen otillräckligt, särskilt när det gäller mindre gynnade grupper, t.ex. funktionshindrade.

Ett sätt att överbrygga hindren för utbildning och livslångt lärande för funktionshindrade kan vara modern informations- och kommunikationsteknik för e-lärande.²³ I kommissionens förslag till ett eLearning-program²⁴ hänvisas därför särskilt till funktionshindrades behov. Vidare föreslås i kommissionens handlingsplan om språkinlärning och språklig mångfald²⁵ att man ska samla in och sprida information om bra metoder för att undervisa elever med särskilda behov i främmande språk. I EU:s handlingsplan för kompetens och rörlighet²⁶ anges att medlemsstaterna bör intensifiera sina insatser för att integrera de ungdomar som missgynnas på arbetsmarknaden i utbildningssystemet, särskilt ungdomar som har särskilda funktionshinder och ungdomar med inlärningssvårigheter. Inom ramen för Europeiska handikappåret har rådet (utbildning) antagit en resolution om lika möjligheter till utbildning för elever och studenter med funktionshinder²⁷.

²² KOM(2002) 347.

²³ Se <http://www.elearningeuropa.info/>

²⁴ Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ett flerårigt program (2004 - 2006) för en effektiv integrering av informations- och kommunikationsteknik (IKT) i de europeiska systemen för allmän och yrkesinriktad utbildning (eLearning-programmet), KOM(2002) 751 slutlig, 19.12.2002.

²⁵ KOM(2003) 449 slutlig av den 24 juli 2003: Meddelande från kommissionen – Främjande av språkinlärning och språklig mångfald – Handlingsplan 2004–2006.

²⁶ KOM(2002) 72 slutlig, ”Kommissionens handlingsplan för kompetens och rörlighet”.

²⁷ Rådets resolution av den 5 maj 2003. EUT C 134, 7.6.2003.

Kommissionen kommer därför att vidta följande åtgärder:

EU:s politik och program på utbildningsområdet och ungdomsområdet:

- Fortsätta att vid genomförandet av arbetsplanen om utbildningssystemens konkreta framtidsmål²⁸ prioritera främjandet av utbyte av goda lösningar och kartläggning av faktorer för framgång (eller misslyckande) i samband med integration av funktionshindrade i utbildning.
- Ägna särskild uppmärksamhet åt funktionshindrades – och andra utsatta grupper – eventuella behov när det framtida åtgärdsprogrammet för e-lärande utformas och genomförs (2004–2006), så att alla medborgare får tillgång till e-lärandet och kan delta till fullo i det kunskapsbaserade samhället.
- Genom informationssystemet Ploteus om möjligheter till livslångt lärande i Europa utöka informationen för funktionshindrade, till att exempelvis omfatta information om särskilda finansieringsmöjligheter i medlemsstaterna.
- Skapa valmöjligheter i fråga om bättre utbildningsutbud och mer specialiserad livslång vägledning, rådgivning och yrkesvägledning för att öppna upp möjligheter på icke-traditionella arbetsmarknader och alla icke arbetsrelaterade inlärningsmöjligheter för funktionshindrade.
- Ägna särskild uppmärksamhet åt projekt som inbegriper funktionshindrade inom de nuvarande programmen Sokrates, Leonardo och Ungdom, utvärdera effekterna av den andra generationen program om möjligheter till livslångt lärande för funktionshindrade i medlemsstaterna, sprida resultaten från dem samt ta hänsyn till funktionshindrades behov när framtidens utbildningsprogram utformas.
- Övervaka e-tillgängligheten på webbplatser och i medieprodukter för livslångt lärande på EU-nivå och i EU-program.

Forskning:

- Sprida och fullt ut utnyttja den forskning som bedrivs inom ramen för Sokrates- och Leonardo-programmen samt inom ramen för prioritet 7 ”Medborgare och styrelseformer i ett kunskapssamhälle” i sjätte ramprogrammet för forskning, och som kan ge ett viktigt bidrag till diskussionen om social integration och delaktighet i ett kunskapssamhälle som även omfattar funktionshindrade.

²⁸

KOM(2001) 501 slutlig, 7.9.2001.

3.2.3. Utnyttja ny teknik

När det gäller verksamhet som ska främja tillgängligheten har man inom handlingsplanen eEurope 2002²⁹ uppnått vissa viktiga resultat som måste följas upp. Medlemsstaterna har på förslag av kommissionen³⁰ antagit riktlinjer för tillgång till webbinnehåll (Web content accessibility guidelines, W3C/WAI/WCAG-V1.0)³¹ för offentliga webbplatser inom ramen för initiativet för webbtillgänglighet. I december 2002 antog rådet en resolution om e-tillgänglighet³².

Man har även fått till stånd en mer effektiv samordning av politiken på EU-nivå för att undvika utestängning från informationssamhället genom benchmarking och utbyte av bra metoder mellan medlemsstaterna, och relevant lagstiftning och standarder har setts över så att de stämmer överens med principerna för tillgänglighet. Det har inrättats nätverk för kompetenscentrum inom området ”design för alla”, och man har utformat standarder för design för alla, riktlinjer och stödmaterial i fråga om IT-produkters tillgänglighet för att förbättra funktionshindrades anställbarhet och integration i samhället. Avgörande för integrationen är dock att webbplatser och de offentliga tjänster och tillämpningar som hänger samman med dem blir ännu mer tillgängliga. I den framtida verksamheten kommer ett viktigt inslag att vara att övervaka tillgängligheten med hjälp av en gemensam metod för att få fram jämförbara uppgifter.

Satsningarna i ”eEurope 2005: Ett informationssamhälle för alla”³³ kommer att vara inriktade på att funktionshindrade och andra mindre gynnade grupper ska kunna delta i och få lika tillgång till den allmänna utvecklingen av moderna offentliga tjänster på nätet, t.ex. e-förvaltning, e-lärande och e-hälsovård, samt att det skapas en dynamisk och tillgänglig miljö för e-företag. För att göra det lättare att uppnå dessa mål föreskrivs i eEurope 2005-initiativet en omfattande tillgång till bredbandsanslutning till konkurrenskraftigt pris och en säker informationsinfrastruktur.

Utvecklingen inom tekniken – i synnerhet informations- och kommunikationstekniken – erbjuder stora möjligheter för funktionshindrade att övervinna funktionsbegränsningar och att på så sätt förbättra utsikterna för delaktighet i samhället. Dock kan det hända att funktionshindrade stöter på nya hinder. De föreslagna åtgärderna syftar till att bidra till lika möjligheter genom att öka funktionshindrades egenmakt, så att de bemästrar informationssamhället och den nya tekniken till gagn för alla.

²⁹ Rådets resolution om handlingsplanen eEuropa 2002, Feira, juni 2000.

³⁰ Meddelandet KOM(2001) 529 slutlig, som fått stöd av rådet och Europaparlamentet, vilket framgår av deras resolutioner (CR 7087/02, 20.3.2002 och EPR P5_TA (002) 0325, 13.6.2002); rådets resolution av den 25 mars 2002 om handlingsplanen eEurope 2002: Tillgänglighet till offentliga webbplatser och deras innehåll, EGT C 86, 10.4.2002, s. 2.

³¹ <http://www.w3.org/TR/WCAG10/>

³² Kommissionens interna arbetsdokument *Delivering e-accessibility. Improving disabled people's access to Information Society* (e-tillgänglighet – förbättrad tillgång till kunskapssamhället för människor med funktionshinder). SEK(2002) 1039 och rådets resolution om e-tillgänglighet – förbättrad tillgång till kunskapssamhället för människor med funktionshinder, 14680/02, EUT C 39, 18.2.2003, s. 3.

³³ eEurope 2005: Ett informationssamhälle för alla, handlingsplan, maj 2002, KOM(2002) 263, antagen av Europeiska rådet i Sevilla den 21–22 juni 2002.

Kommissionen kommer därför att vidta följande åtgärder:

Informations- och kommunikationsteknik:

- Få till stånd en internationell dialog om tillgänglighetsfrågor och riktlinjer som framför allt är inriktade på informations- och kommunikationsteknik samt anordna workshops med EU och industrin för att granska tillgänglighetspolitiken och lagstiftningsåtgärder utifrån befintlig lagstiftning om IT-produkter och -tjänster (medvetenhet, licensiering, upphandling, riktlinjer, standarder, krav osv.).

Handlingsplanen eEurope 2005:

- Behandla tillgängligheten som en övergripande fråga i eEurope 2005. Öka medvetenheten och utveckla stödverksamhet: en uppsättning verktyg för att underlätta införandet av tillgänglighetskrav för informations- och kommunikationsteknik vid offentlig upphandling, tillgänglighet till offentliga e-tjänster och tillgänglighet som e-kompetens.

Design för alla, hjälpmedelsteknik och standarder för e-tillgänglighet:

- Utarbeta rekommendationer för utvecklingen och bruket av en europeisk kursplan för "design för alla" för yrkesverksamma inom informationssamhället, särskilt formgivare och ingenjörer. Kommissionen kommer särskilt att ge stöd till nätverket för kompetenscentrum inom området design för alla.
- Göra ytterligare satsningar för att främja standardisering av e-tillgänglighet, inklusive design för alla och hjälpmedelsteknik.
- Belöna nyskapande när det gäller design för alla och hjälpmedelsteknik.
- Etablera en dialog med tillverkare av tekniska hjälpmedel och uppmuntra inrättandet av ett antal sammanslutningar inom hjälpmedelsindustrin vilket skulle möjliggöra en mer strukturerad och sammanhållen dialog på EU-nivå.

Rapporter:

- Lägga fram en webbtillgänglighetsrapport om uppföljningen och genomförandet av riktlinjerna för webbtillgänglighet på offentliga webbplatser och fortsätta arbetet mot en gemensam europeisk metod för att utvärdera tillgängliga webbplatser för att få jämförbara uppgifter som grundar sig på riktlinjerna för World Wide Web Consortium/Web Accessibility Initiative (W3C/WAI).

Forskning:

- Anslå 30 miljoner euro till en förslagsinfordran inom det sjätte ramprogrammet för forskning³⁴ som hänger samman med tillgängligheten på området teknik utan hinder och teknik som ger egenmakt för att öka äldre personers och

³⁴ Europaparlamentets och rådets beslut nr 1513/2002/EG av den 27 juni 2002 om sjätte ramprogrammet för Europeiska gemenskapens verksamhet inom området forskning, teknisk utveckling och demonstration med syfte att främja inrättandet av det europeiska området för forskningsverksamhet samt innovation (2002–2006), EGT L 232, 29.8.2002, s. 1.

funktionshindrades oberoende, i syfte att säkra lika tillgång till och full delaktighet i informationssamhället³⁵.

- Stödja Incom-gruppens arbete och resultat i fråga om tillgänglighet för funktionshindrade till elektroniska kommunikationstjänster, vilket ska leda till utarbetandet av en rapport med såväl kortsiktiga som långsiktiga mål.

3.2.4. Offentliga byggnaders tillgänglighet

Att utforma och uppföra byggnader som följer principen om universell design (design för alla) kan ge vissa fördelar³⁶. Bättre och effektivare tillgång till arbetsplatsen kommer i synnerhet att öka funktionshindrade arbetstagares möjligheter att hålla sig kvar på arbetsmarknaden och ge ett värdefullt bidrag till såväl ekonomin som samhället.

Att ta hänsyn till tillgängligheten redan i det inledande planeringsskedet är kostnadseffektivt och ger stor avkastning i form av ekonomiska fördelar. En fullt tillgänglig byggnad är flexibel och hållbar – dvs. den kan anpassas till de olika hyresgästernas varierande behov – och kan därmed få ett högre marknadsvärde än en byggnad som inte har dessa egenskaper. Tillgänglighet bidrar även till att sänka kostnaderna för ett stort antal fallskador och dödsfall på grund av bristande tillgänglighet i miljön, i synnerhet på arbetsplatsen.

Det är också viktigt med tillgängliga fritids- och kulturanläggningar för att förbättra livskvaliteten och delaktigheten i samhälle och kultur, vilket framgår av rådets resolutioner av den 6 maj 2003³⁷ om tillgång till kulturell infrastruktur och kulturell verksamhet för personer med funktionshinder respektive av den 21 maj 2002³⁸ om den europeiska turismens framtid, där kommissionen, medlemsstaterna och andra berörda parter uppmanas att intensifiera arbetet med att göra turistmålen mer tillgängliga för funktionshindrade.

I kommissionens vitbok om den gemensamma transportpolitiken fram till 2010: Vägval inför framtiden³⁹ anges att tillgänglig kollektivtrafik är en förutsättning för tillgänglighet i vid bemärkelse. Kommissionen kommer därför att verka för att tillgänglig kollektivtrafik används i större utsträckning, vilket i hög grad bidrar till förmågan att arbeta.

Med hänsyn till detta och till rekommendationerna från den grupp bestående av oberoende experter om tillgänglighet till den byggda miljön som kommissionen inrättat inom ramen för Europeiska handikappåret, kommer kommissionen att vidta följande åtgärder:

Tillgänglighet till den byggda miljön:

- Främja principen om design för alla i all relevant gemenskapspolitik om tillgänglighet till den byggda miljön.
- Överväga utformning av lämpliga EU-standarder på alla bebyggelserelaterade områden, t.ex. planering, utformning, konstruktion och användning av byggnader

³⁵ IST-programmet 2003–2004, www.cordis.lu

³⁶ Europarådets resolution av den 15 februari 2001 om att införa principerna om universell design i utbildningen till alla yrken där man arbetar med den byggda miljön (*Council of Europe Resolution of 15.2.2001 on the introduction of the principles of universal design into the curricula of all occupations working on the built environment*).

³⁷ EUT C 134, 7.6.2003.

³⁸ EGT C 135, 6.6.2002.

³⁹ KOM(2001) 370 slutlig.

samt säkerhetsföreskrifter för evakuering av funktionshindrade.

- Främja bättre utbildning i tillgänglighetsfrågor i skolorna samt utarbeta kurser om tillgänglighet för yrkesverksamma inom byggbranschen. t.ex. arkitekter.
- Främja informationsutbyte och spridning av goda lösningar när det gäller tillgänglighetsfrågor mellan olika städer.

Lagstiftning:

- Se över de väsentliga kraven i direktiv 89/106/EEG om byggprodukter så att det även omfattar bestämmelser om tillgänglighet för alla och framför allt överväga ett förslag till utformning av ett sjunde väsentligt krav om tillgänglighet för att göra direktivet mer slagkraftigt och mer exakt när det gäller behoven hos olika mindre gynnade användare.

Integrering av handikapperspektivet:

- Verka för att tillgänglighetsbestämmelser integreras i reglerna för offentlig upphandling, och i tilldelningen av anslag från strukturfonderna på nationell och regional nivå.

Undersökningar:

- Följa upp undersökningen om harmoniserade kriterier för turistmålen och infrastrukturens tillgänglighet för funktionshindrade genom att vidta åtgärder samt överväga vilka åtgärder som är mest lämpade för att göra turistmål tillgängliga för funktionshindrade inom hela EU.
- Granska resultaten från undersökningen om stadstrafik för personer med nedsatt rörelseförmåga i syfte att kartlägga vilka hinder som finns för tillgängligheten i stadstrafiken.

Forskning:

- Inom ramen för det sjätte ramprogrammet för forskning kommer kommissionen att
 - påbörja en studie som syftar till att ta fram ett verktyg för detaljerat beslutsunderlag vid utvärdering av byggnadsutformning, som grundar sig på principen om universell design, eller ”design för alla”, och som kommer att ta hänsyn till funktionshindrades behov i den byggda miljön, i synnerhet på arbetsplatsen,
 - utlysa nya ansökningsomgångar för forskning i syfte att finansiera forskningsnätverk för att analysera tillgänglighetsfrågor i vid bemärkelse (inklusive de finansiella hindren för funktionshindrades delaktighet) och inleda ett projekt för att ta fram indikatorer för att mäta tillgängligheten till den byggda miljön.

4. ÖVERVAKNING OCH STRUKTURER FÖR UPPFÖLJNING

4.1. Förbättrad kapacitet för verkställande

4.1.1. Stärka kommissionens strukturer

Kommissionens avdelningsövergripande grupp för handikappfrågor kommer att få i uppdrag att driva handlingsplanen framåt och att övervaka arbetet med att integrera handikapperspektivet i all politik inom alla kommissionens avdelningar. Den kommer dessutom att medverka vid utformningen av verktyg för att integrera handikapperspektivet i politiken, särskilt för det operativa genomförandet och utvärderingen, t.ex. genom utbildning av de kommissionstjänstemän som arbetar med dessa politiska frågor. Den avdelningsövergripande arbetsgruppen kommer att rapportera om hur arbetet fortskrider till jämställdhetsgruppen inom kommissionen.

4.1.2. Stärka samarbetet med medlemsstaterna

EU:s högnivågrupp för funktionshindrade är en expertgrupp bestående av sakkunniga i handikappfrågor från medlemsstaternas regeringar och med en kommissionsledamot som ordförande. Dess mandat kommer att ändras mot bakgrund av detta meddelandes genomslagskraft. Högnivågruppen kommer att få i uppgift att stödja utvecklingen av synergieffekter inom handikappolitiken i EU, samt kommer att diskutera den återkommande handikapprapporten. Med detta i åtanke bör de sakkunniga utväxla information, möjliggöra utbyte och eventuell överföring av idéer och goda lösningar för att handikapperspektivet ska genomsyra all politik, samt inhämta erfarenheter av handikappfrågor i de nya medlemsstaterna.

4.1.3. Optimera samarbetet med andra internationella organisationer och organ

Viktiga samarbetsparter är FN, inklusive Internationella arbetsorganisationen (ILO) och Världshälsoorganisationen (WHO), Europarådet, OECD, Europeiska arbetsmiljöbyrån, de europeiska standardiseringsorganen (CEN, Cenelec, ETSI), Europeiska byrån för specialpedagogisk utveckling (European Agency for Development in Special Needs Education) samt Europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor. Samarbetet med dessa organisationer kommer att stärkas för att få till stånd ett ömsesidigt utbyte och för att kunna dra nytta av deras sakkunskap och idéer. Om gemenskapen och medlemsstaterna deltar fullt ut i förhandlingarna om FN-konventionen blir EU:s insatser för funktionshindrade internationellt synliga.

4.2. Förbättrad styrning

4.2.1. Fördjupa samarbetet med de icke-statliga organisationerna

De samarbetsformer och partnerskap, t.ex. med Europeiska handikappforumet, som redan existerar mellan kommissionen och olika icke-statliga organisationer kommer att användas som underlag för att intensifiera den politiska dialogen, förbättra ömsesidig information och utveckla samarbete.

Kommissionen föreslår dessutom att högnivågruppen ska hålla möten minst en gång om året, tillsammans med företrädare för funktionshindrade, t.ex. Europeiska handikappforumet, samt företrädare för övriga berörda på handikappområdet, t.ex. den europeiska plattformen för icke-statliga organisationer på det sociala området, företrädare för anhöriga till funktionshindrade, Europeiska kvinnolobbyn, EASPD (European Association of Service Providers) och EPR

(European Platform for Rehabilitation). Ett sådant åsiktsutbyte mellan högnivågruppen och det civila samhället kan inte annat än öka EU:s förmåga att förstå och ta hänsyn till funktionshindrades olika omständigheter.

4.2.2. Uppmana arbetsmarknadens parter att till fullo bidra till att främja jämlikhet för funktionshindrade

Framför allt måste man förbättra funktionshindrades deltagande i sysselsättning genom att se till att tillämpa de faktorer som ligger till grund för goda resultat och som fastställdes i arbetsmarknadsparternas förklaring inför Europeiska handikappåret. Vidare måste man bedöma hur ramavtalen påverkar funktionshindrade när det gäller att integrera fler funktionshindrade i arbetsmarknadsparternas organisationer, och därigenom öka funktionshindrades representation.

4.2.3. Rapportera till EU:s institutioner och organ

Kommissionen kommer att uppmuntra interinstitutionellt samarbete mellan EU:s institutioner och organ för att handikapperspektivet lättare och i större utsträckning ska kunna integreras i all relevant EU-politik. Kommissionen kommer i synnerhet att fördjupa sin dialog med Europaparlamentets utskott för sysselsättning och sociala frågor och parlamentets tvärpolitiska grupp om funktionshinder (Disability Intergroup), vilka bägge har en viktig funktion när det gäller att behandla frågor som rör funktionshindrade.

4.3. EU:s rapport om funktionshindrades situation

4.3.1. En tvåårsrapport om funktionshindrades allmänna situation i det utvidgade EU

Kommissionens rapport om funktionshindrade kommer särskilt att belysa EU:s politiska insatser för att främja lika möjligheter för funktionshindrade samt sammanfatta vilka åtgärder medlemsstaterna har vidtagit för funktionshindrade och hur långt de har kommit när det gäller att integrera handikapperspektivet i alla relevanta nationella politikområden. Medlemsstaternas åtgärder kan bland annat bygga på de nationella handlingsplanerna för sysselsättning och social integration. Särskild uppmärksamhet kommer att ägnas åt att få bättre överblick över situationen, utvecklingstendenserna och policyfrågorna när det gäller funktionshinder i de nya medlemsstaterna. Kommissionen kommer att sammanställa de här offentliga rapporterna vartannat år enligt en struktur som utarbetats tillsammans med medlemsstaterna och funktionshindrades representanter. Kommissionen hoppas kunna offentliggöra den första av dessa rapporter den 3 december 2005, dvs. på den europeiska handikappdagen.

4.3.2. Utformning av kontextindikatorer, insamling av data samt forskning

Bedömningen av hur slagkraftiga handikappåtgärderna är försvåras av bristen på data och kvantitativa och kvalitativa resultatbedömningar. Därför är det av största vikt att man utvecklar kontextindikatorer som kan jämföras medlemsstaterna emellan. Man bör dessutom i så stor utsträckning som möjligt använda Europeiska statistiksystemets källor och strukturer, i synnerhet genom att man utvecklar harmoniserade undersökningsmoduler, för att få de internationellt jämförbara statistiska uppgifter som behövs för att följa utvecklingen mot de uppställda målen. Fler satsningar bör göras på EU-nivå och nationellt för att ta fram indikatorer och förbättra insamlingen av jämförbara uppgifter.

Europeiska kommissionen främjar dessutom forskningsverksamhet som i första hand syftar till att överbrygga kunskapsklyftor och att öka tvärvetenskapliga strategier på handikappområdet.

4.3.3. *Utvärdera EU:s handlingsplan*

EU:s handlingsplan på handikappområdet är tänkt att gälla fram till 2010. Kommissionen har för avsikt att göra en första utvärdering av resultaten efter halva tiden, och den kommer att göras under året efter de två första etapperna, dvs. 2008.